

Paziente egoiliarren abentura

ARTHUR CONAN DOYLE

BOOKTEGI

Guztion liburuak, guztiontzat

booktegi.eus

ARTHUR CONAN DOYLE

Paziente egoiliarren abentura

itzulpena:

Jokin Goti Ajuriagerra

zuzenketa:

Garaine Hernández Huidobro

maketazioa:

Ane Insausti López

Nire lagun Sherlock Holmesen buru-berezitasun gutxi batzuk argitzeko erabili dudan oroimen-sorta inkoherente samarrari begiratu diodanean, harritu egin nau nire asmoari erantzungo dioten adibideak aurkitzeko izan dudan zailtasunak. Izan ere, Holmesek arrazoiketa analitikoaren erakustaldi aparta egin duen eta bere ikerketa-metodo berezien balioa frogatu duen kasuetan, gertaerak berak sarritan hain arinak edo hain arruntak izan dira, non ez bainintzen publikoki aurkezteko justifikatuta sentitzen. Beste alde batetik, maiz gertatu izan da berak ikerketa batzuk egin izana, non gertaerak nabarmenenak eta dramatikoak izan diren, baina non berak kausak zehazteko hartu duen parte nik, bere biografoak, nahi izan dezakedana baino txikiagoa izan den. A Study in Scarlet (Eskarlatazko Ikerketa) izenburupean argitaratu dudan gai txikia, eta geroago Gloria Scotten galerarekin zerikusia duen beste bat, Scylla eta Charybdis honen adibide izan daitezke, bere historialaria betiko mehatxatzen baitute. Baliteke, orain idaztera noan honetan, nire adiskideak jokatu zuen papera behar beste ez nabarmentzea, eta, hala ere, zirkunstantzien segida osoa hain da nabarmena, ezin bainaiz serie honetatik erabat baztertu.

Ezin dut data zehatza jakin, gai horri buruzko nire oharrak ez baitira oso fidagarriak, baina Holmes eta biok Baker Streeteko logela partekatu genuen lehen urtearen amaiera aldera izan behar zuen. Urriko eguraldi zakarra zen, eta egun osoa eman genuen biok etxean sartuta; ni, nire osasun ahularengatik udazkeneko haize gogorrari aurre egiteko beldurrez; eta bera, berriz, ikerketa kimiko abstraktu horietako batean murgilduta zegoen, haietan aritzen zen bitartean guztiz bereganatzen baitzuten. Arratsalde aldera, ordea, test-hodi baten hausturak amaiera goiztiarra ekarri zion bere ikerketari, eta egonezinezko oihu batez eta bekokia lausoturik altxatu zen aulkitik.

“Egun bateko lana alferrik galdu da, Watson” esan zuen leihorantz aurreratuz. “Izarrak ageri dira eta haizea baretu da. Zer diozu Londresen zehar ibilaldi bat egiteari?”

Aspertuta nengoen gure egongela txikiarekin, eta pozik sentitu nintzen gaueko aire freskoari aurpegia emanez. Hiru orduz ibili ginen elkarrekin, bizitzaren kaleidoskopio etengabe aldakorrari begira, Fleet Street eta Stranden barrena zihoanean. Holmesek bere aldi baterako umore txarra atzean utzita zuen, eta bere hizketa bereizgarriak, xehetasunei zorrotz erreparatuz eta inferitzeko ahalmen sotilez, dibertitua eta liluratua ninduen. Hamarrak ziren berriro Baker Streetera iritsi ginenerako. Brougham bat zain genuen atean.

“Hmm! Medikua da, familia-medikua, dirudienez”, esan zuen Holmesek. “Ez da aspaldi hasi lanean eta ez du lan handirik ere izan. Guregana kontsultatzera etorri dela uste dut! Zortea gurea itzuli garela!”

“Holmesen metodoak nahikoa ezagutzen nituen bere arrazoibidea jarraitu ahal izateko, eta ikusi nuen nola brougham-aren barruan lanpararen argitan zintzilik zegoen zumezko saskiko mediku-tresnen egoerak eman zizkion bere ondorio azkarrerako datuak. Gure goiko leihoan piztuta zegoen argiak erakusten zuen bisita berandu hura guregana zetorrela. Halako orduan beste mediku bat guregana zergatik etorri ote zen jakin-min apur batekin, Holmesen atzetik joan nintzen gure gelara”.

Sartu ginenean, aurpegi estu eta zorrotzeko gizon zurbil bat altxatu zen sutondoko aulki batetik. Baliteke hogeita hamahiru edo hogeita hamalau urte baino gehiagokoa ez izatea, baina bere aurpegi nekatuak eta itxura gaixoak erakusten zuten bizitzak indarra xurgatu eta gaztaroa kendu ziola. Jarrera urduri eta lotsatia zuen, jaun sentibera batena bezalakoa, eta altxatzean tximinian pausatu zuen esku zuri eta meheak zirujau batena baino gehiago artista batena zirudien. Bere janzkera lasaia eta iluna zuen, fraka beltza, galtza ilunak eta kolore ukitu bat gorbataren inguruan.

“Arratsalde on, doktore!” esan zuen Holmesek alai. “Pozten naiz minutu gutxi batzuk baino ez duzuela itxaron”.

“Orduan, nire gurdizainarekin hitz egin duzu?”

“Ez, alboko mahaiko kandelak eman dit pistaren berri. Eseri zaitetz berriro, mesedez, eta esan nola lagun zaitzakedan”.

“Nire izena Percy Trevelyan doktorea da” esan zuen bisitariak, eta 403an bizi naiz, Brook Streeten”.

“Zu ez al zara nerbio-lesio ilunei buruzko monografia baten egilea?” galdetu nion.

Haren masail zurbilak atseginez gorritu ziren bere lana ezaguna nuela entzutean.

“Oso gutxitan entzuten dut lanaren berri, erabat hilda zegoela uste bainuen” esan zuen. “Nire editoreek oso modu etsigarrian kontatzen didate salmenta. Zu zeu doktorea zara, ezta?”

Armadako zirujau erretiratu bat.

“Nire zaletasun nagusia beti izan da nerbioetako gaixotasuna. Erabateko espezialitate bihurtu nahiko nuke, baina, noski, gizonak hasieran eskura duena hartu behar izaten du. Hala ere, hori ez dator gai

honekin bat, Sherlock Holmes jauna, eta estimatzen dut zure denborak duen balioa. Kontua da azkenaldian gertaera oso bitxi batzuk izan direla nire etxean, Brook Streeten, eta gaur gauean hain burura etorri zaizkidanez, ezinezkoa iruditu zait ordubete gehiago itxarotea zure aholkua eta laguntza eskatu aurretik”.

Sherlock Holmes eseri eta pipa piztu zuen. “Ongi etorriak dira biak” esan zuen. “Mesedez, azal iezadazu zehazki zer gertakarik eragin dizun kezka”.

“Horietako bat edo beste hain dira hutsalak” esan zuen Trevelyan doktoreak, “ezen ia lotsatu egiten bainaiz haiek aipatzeaz. Baina arazoa hain da azal ezina, eta hartu berri duen bira duen norabidea hain da korapilatsua, non dena zure aurrean jarriko baitut, eta zuk erabakiko duzu zer den garrantzitsua eta zer ez”.

“Nire unibertsitateko karrerari buruzko zerbait esatera behartuta nago, hasteko. Londresko Unibertsitateko gizona naiz, badakizu, eta ez dut uste neure burua gehiegi goraiipatzen ari naizenik esaten badut nire ikasle karrera oso itxaropentsutzat jotzen zutela nire irakasleek. Graduatu ondoren, ikerkuntzan jarraitu nuen, King's College Ospitalean postu apal bat hartuz, eta zorte ona izan nuen katalepsiaren patologiarri buruzko nire lanarekin interes handia pizteko, eta, azkenik, Bruce Pinkerton saria eta domina irabazteko, zure lagunak aipatu berri duen nerbio-lesioei buruzko monografiarengatik.

Ez nuke urrutiegi joan behar, esango banu garai hartan karrera ospetsu baten inpresio orokorra neukala aurrean”.

“Baina diru falta zen nire oztopo nagusia. Erraz ulertuko duzunez, goi-mailako ikasketak egiten dituen espezialista bat Cavendish Square auzoko dozena bat kaletatik abiatzera behartuta dago, eta horrek guztiak alokairu eta altzari-gastu handiak dakartza. Aitzineko ibilaldi horrez gain, prest egon behar du zenbait urtez bere burua mantentzeko eta zalgurdi eta zaldi bat alokatzeko. Hori egitea nire ahalmenetik kanpo zegoen, eta ekonomiari esker hamar urte barru nire plaka jartzeko adina aurreztu ahal izango nuela besterik ezin nuen espero. Bat-batean, ordea, ustekabeko gertaera batek aukera berri bat ireki zidan”.

“Blessington izeneko jaun baten bisita izan zen, niretzat erabat ezezaguna zena. Goiz batean nire gelara igo eta berehala hasi zen negozio kontuetan”.

“Zu zara Percy Trevelyan bera, azkenaldian karrera bikaina izan eta sari handi bat irabazi duena?” esan zuen berak.

Burua makurtu nuen.

“Erantzun argi eta garbi” jarraitu zuen, “zure onerako izango da. Gizon arrakastatsu bihurtzen zaituen trebetasun guztia baduzu. Ba al duzu jendearekin moldatzeko trebetasunik?”

Ezin izan nion irribarre egiteari eutsi galderaren bat-batekotasunagatik.

“Nire zatia badaukadala uste dut” esan nion.

“Ohitura txarrik? Edariak ez du erakartzen, ezta?”

“Benetan, jauna!” Oihu egin nuen.

“Arrazoi duzu! Ez da ezer gertatzen! Baina galdetu beharra neukan. Nolakotasun horiekin guztiekin zergatik ez zaude praktikan?”

Sorbaldak jaso nituen.

“Etorri, etorri!” esan zuen bere modu bizkorrean. “Betiko istorioa da hau: buru gehiago poltsikoan baino, ezta? Zer esango zenuke Brook Streeten jarriko banindu?”

Harrituta begiratu nion.

“O, nire onerako da, ez zuretzako” oihu egin zuen. “Egia esango dizut, eta zuri komeni bazaizu, niri ere oso ondo etorriko zait. Milaka batzuk inbertitu behar ditut, ikusten duzu, eta zugaran inbertitzea pentsatu dut”.

“Baina zergatik?” galdetu nuen arnasestuka.

“Beno, beste edozein espekulazio bezalakoa da, eta gehienak baino seguruagoa”.

“Zer egin behar dut, bada?”

“Esango dizut. Etxea nik hartuko dut, hornituko dut, neskameak ordainduko ditut eta dena nik eramango dut. Zuk egin behar duzun bakarria kontsulta-gelan zure aulkian eserita egotea da. Poltsikoko dirua eta dena emango dizut. Gero, irabazten duzunaren hiru laurdenak niri emango dizkidazu, eta beste laurdena zuretzat gordeko duzu”.

“Hau zen proposamen bitxia, Holmes jauna, Blessington gizona nigana hurbildu zenekoa. Ez zaitut nekatuko negozioren kontuarekin. Azkenean, Lady Dayren hurrengo etxera joan nintzen eta, praktikan, berak proposatutako baldintza beretan hasi nintzen. Bera etorri zen nirekin bizitzera, egoiliar baten izaerarekin. Bihotza ahula zuen, antza, eta etengabeko mediku-zaintza behar zuen. Lehen solairuko bi gelarik onenak egongela eta logela bihurtu zituen beretzat. Ohitura bitxiko gizona zen, jendearengandik urrun ibiltzen zen eta oso gutxitan irteten zen kalera. Bere bizitza irregularra zen, baina alderdi batean erabateko erregulartasuna zuen. Arratsaldero, ordu berean, kontsulta-gelara joan, liburuak aztertu, nik irabazitako bakoitzeko bost txelin eta hiru penike utzi, eta gainerakoa bere gelako kutxa sendora eramaten zuen”.

“Ziurtasunez esan dezaket ez zuela inoiz bere erabakiaz damutzeko arrazoirik izan. Hasieratik bertatik arrakastatsua izan zen. Kasu on batzuek eta ospitalean irabazitako ospeak laster lehen lerroan jarri ninduten, eta azken urteotan gizon aberats bihurtu dut”.

“Hori da, Holmes jauna, nire iraganeko historiari eta Blessington jaunarekin izan ditudan harremani dagokienez. Orain, gau honetan hona ekarri nauen gertakaria kontatzea besterik ez zait geratzen.”

“Duela zenbait aste, Blessington jauna niregana etorri zen, niretzat behintzat, kezka handiko egoeran. Mendebaldeko auzoan gertatutako lapurreta bati buruz hitz egin zidan, eta, gogoratzen dudanez, beharrezkoa ez zen moduan zegoen horrekin kezkatuta; ate eta leihoetan giltza sendoagoak jarri behar genituela esan zuen, hurrengo egunetik bertatik. Astebetez ezohiko urduritasun egoeran jarraitu zuen: etengabe leihotik begira egoten zen eta afaldu aurretik egiten zuen ohiko paseo laburra egiteari utzi zion. Bere jarreragatik, zerbaiten edo norbaiten beldur hilgarrian zegoela iruditu zitzaidan, baina horri buruz galdetu nionean hain zakar erantzun zidan, non gaia alde batera uztera behartu nintzen. Denbora igaro ahala, pixkanaka bere beldurrak desagertzen joan ziren eta bere ohitura zaharrak berreskuratutako zituen, gertakari berri batek gaur egun duen ahultasun egoera penagarri honetara eraman zuen arte.”

“Hau da gertatu. Duela bi egun jaso nuen orain irakurri dizudan gutuna. Ez du ez helbiderik ez datarik”.

"Gaur egun Ingalaterran bizi den noble errusiar batek", dio berak, "pozik hartuko luke Percy Trevelyan doktorearen laguntza profesionala. Urte batzuetan eraso kataleptikoen biktima izan da, eta, jakina denez, Trevelyan doktorea autoritate bat da. Bihar arratsaldeko seiak eta laurden aldera deitzea proposatu du, Trevelyan doktorea etxean egotea komeni bada”.

Gutun hau biziki interesatzen zitzaidan, katalepsia aztertzeko zailtasun nagusia gaixotasunaren arrarotasuna baita. Pentsa dezakezu, beraz, kontsulta-gelan nengoela, agindutako orduan, morroia pazientearekin agertu zenean.

“Adineko gizon bat zen, argala, apala eta arrunta; ez zen inondik inora errusiar noble bati buruz izan ohi den irudia. Askoz gehiago harritu ninduen bere lagunaren itxurak. Hau gazte altu bat zen, harrigarriro ederra, aurpegi ilun eta gogorrarekin, eta Herkules baten gorputz eta bularrarekin. Sartzean, eskua bestearen besapean zuen, eta aulkira esertzen lagundu zion, bere itxuragatik inondik inora espero ez litzatekeen samurtasunez”.

“Barkatuko didazu sartzea, doktore” esan zidan, ingelesez apur bat arrastaka mintzatuz. “Hau nire aita da, eta haren osasuna oso garrantzitsua da niretzat”.

Hunkitu egin ninduen semearen kezka horrek. “Agian kontsultan geratzea gustatuko litzaizuke” esan nion.

“Inondik ere ez” egin zuen oihu, izu keinu batez. Adierazi dezakedana baino mingarriagoa zait. Nire aita eraso beldurgarri horietako batean ikusiko banu, ziur nago ez nukeela gaindituko. Nire nerbio-sistema oso sentibera da. Zure baimenarekin itxarongelan geratuko naiz, zuk nire aitaren kasua aztertzen duzun bitartean.

“Honekin, jakina, baiezkoa eman nuen, eta mutil gaztea erretiratu egin zen. Pazientea eta biok haren kasuari buruzko eztabaidan murgildu ginen, eta horri buruzko ohar zehatzak hartu genituen. Ez zen bereziki azkarra, eta haren erantzunak ilunak izaten ziren maiz, gure hizkuntzaren ezagutza urriari egozten nizkiolarik. Baina, bat-batean, idazten ari nintzela, ez zien nire galderei inolako erantzunik eman, eta harengana jiratu nintzenean, zur eta lur geratu nintzen bere aulkian tente eserita zegoela

ikustean, aurpegi erabat hutsa eta zurrunaz niri begira. Bere gaitz misteriotsuaren mendean zegoen berriro”.

“Nire lehen sentimendua, esan dudan bezala, errukia eta izua izan zen. Nire bigarrena, uste dut, gogobetetasun profesional bat zen. Nire pazientearen pulsuari eta tenperaturari buruzko oharra egin nituen, haren giharren zurruntasuna aztertu eta haren erreflexuak egiaztatu nituen. Ez zegoen ezer nabarmenki anormalik baldintza haietan, nire lehengo esperientziekin bat zetorrenik. Eraitza onak lortuak nituen halakoetan amil nitrito arnastuz, eta egungo aukera mirezgarria zirudien haren bertuteak probatzeko. Botila nire laborategian zegoen behean, eta, nire gaixoa bere aulkian eserita utzita, korrika jaitsi nintzen haren bila. Denbora pixka bat behar izan nuen aurkitzeko, bost minutu, esan dezagun, eta gero itzuli egin nintzen. Imajinatu nire harridura gela hutsik aurkitu eta gaixoa desagertuta!”

“Jakina, nire lehen ekintza itxarongelara joatea izan zen. Semea ere joana zen. Sarrerako atea itxita zegoen, baina ez giltzaz itxita. Pazienteak sartzen dituen zerbitzaria mutil berria da, eta ez oso azkarra. Behean zain egoten da, eta korrika igotzen da pazienteak ateratzen laguntzera, kontsulta-gelako txirrina jotzen dudanean. Ez zuen ezer entzun, eta guztia oraindik ere erabateko misterioa zen. Handik gutxira itzuli zen Blessington jauna bere ibilalditik, baina ez nion gaiari buruz ezer esan, egia esan, azken boladan ahalik eta komunikazio gutxien izatera ohitu bainintzen berarekin.”

“Beno, ez dut inoiz pentsatu errusiarra eta bere semea gehiago ikusiko nituenik, beraz, imajina ezazu nire harridura, gaur arratsaldeko ordu berean biak nire kontsulta-gelara sartu direnean, lehen bezala”.

“Sentitzen dut barkamena eskatu behar dizudala atzo bat-batean alde egin nuelako, doktore” esan zidan gaixoak.

“Aitortzen dut asko harritu ninduela”, esan nuen.

“Tira, kontua da” ohartarazi zuen “eraso horietatik sendatzen naizenean gogo oso lausotuta izaten dudala beti, aurreko guztiari dagokionez. Gela bitxi batean esnatu nintzen, iruditu zitzaidan bezala, eta kalera atera nintzen zu kanpoan zinela, zorabiatuta bezala”.

“Eta nik” esan zuen semeak, “aita itxarongelako atetik pasatzen ikusita, berez pentsatu nuen kontsulta amaitu zela. Etxera iritsi arte ez nintzen gauzen benetako egoeraz jabetzen hasi”.

“Tira” esan nion barrez, “ez dago kalterik, ez bada izugarri aztoratu nauzula; beraz, zu, jauna, atseginez joango bazina itxarongelara, pozik jarraituko nuke gure kontsultarekin, hain bat-batean eten baitzen”.

“Ordu erdi inguruz, jaun zaharraren sintomez hitz egin nuen berarekin, eta gero, hari errezeta egin ondoren, semearen besotik joaten ikusi nuen”.

“Esan dizut Blessington jaunak, oro har, eguneko ordu hau aukeratu zuela bere ariketarako. Handik gutxira sartu eta gora igo zen. Une bat geroago korrika jaisten entzun nuen, eta nire kontsulta-gelara sartu zen, izuak jota dagoen gizon bat bezala”.

“Nor egon da nire gelan?” oihu egin zuen.

“Inor ez” esan nion.

“Gezurra da” oihu egin zuen. “Zatoz eta begiratu”.

“Bere hizkeraren gogortasunari ez nion kasu egin, beldurrez erdi erotuta zirudien eta. Berarekin igo nintzenean, alfonbra arinean zenbait arrasto seinalatu zizkidan.”

“Nireak direla esan nahi duzu?” oihu egin zuen.

“Dударик gabe, berak egin zitzakeenak baino askoz handiagoak ziren, eta garbi zegoen erabat freskoak zirela. Euria gogotik egin du arratsaldean, dakizunez, eta nire pazienteak izan dira deitu duten bakarrak. Gertatu bide zen, beraz, itxarongelako gizona, arrazoi ezezagunen batengatik, ni bestearekin lanpetuta nengoela, nire egoiliar gaixoaren gelara igo izana. Ez zuten ezer ukitu, ez zuten ezer hartu, baina hor zeuden oinatzak, intrusioa zalantzarik gabeko gertaera izan zela frogatzeko”.

“Mr. Blessingtonek nik uste baino asalatuago zirudien, nahiz eta, jakina, nahikoa izan zen edonorren lasaitasuna aztoratzeko. Egia esan, besaulki batean eserita zegoen negarrez, eta nekez lortzen nuen hari koherentziaz hitz egitea. Haren iradokizuna izan zen zuregana etortzea, eta, jakina, berehala ikusi nuen egokia zela, zeren eta, dudarik gabe, gertaera oso bitxia baita, nahiz eta itxuraz haren garrantzia erabat gainditzen duen. Nirekin etorriko bazina nire zalgurdian, gutxienez lasaitu ahal izango zenuke, nahiz eta nekez espero dezakedan gertaera harrigarri hau azaltzeko gauza izango zarenik”.

Sherlock Holmesek nahita entzun zuen kontakizun luze hura, eta horrek erakutsi zidan bere interesa biziki piztu zela. Aurpegia beti bezain adierazgabea zeukan, baina betazalak astunago erori zitzaizkion begietara, eta piparen kea are trinkoago kiribilkatzen zen doktorearen kontakizuneko pasarte bitxi bakoitza azpimarratuko balu bezala. Gure bisitariak bukatu zuenean, Holmes jauzi batez zutitu zen, kapela eman zidan, berea mahaitik hartu eta Trevelyan doktorearen atzetik joan zen ateraino. Ordu laurden baten buruan, Brook Streeteko medikuaren egoitzako atean utzi gintuzten, Mendebaleko praktika batekin lotzen den etxe ilun eta zapal horietako batean. Mutil txiki batek sarrera eman zigun, eta berehala hasi ginen eskailera zabal eta ondo tapizatuan gora.

Baina etenaldi bitxi batek geldiarazi gintuen. Goialdeko argia bat-batean itzali zen, eta ilunpetik ahots dardarti bat atera zen.

"Pistola bat daukat" oihu egin zuen; "Hitz ematen dizut tiro egingo dudala hurbiltzen bazara".

"Hau benetan jasanezina da, Blessington jauna" egin zuen oihu Trevelyan doktoreak.

"A, orduan zu zara, doktore?" esan zuen ahotsak, lasaitasun handiz arnasa sakon hartuz. "Baina beste jaun horiek, benetan diruditenak al dira?"

"Ilunpetik luzaz egiten ziguten begirada zorrotz baten jakitun ginen".

"Bai, bai, ondo dago" esan zuen ahotsak azkenean. "Igo zaitezke, eta sentitzen dut nire zuhurtziak gogaitu bazaitu."

Hitz egiten ari zen bitartean berriro piztu zuen eskailerako gasa, eta gure aurrean gizon bitxi samarra agertu zen; haren itxurak, haren ahotsak bezalaxe, nerbio nahasien berri ematen zuen. Oso gizen zegoen, baina agerikoa zen garai batean askoz gizenagoa izan zela; horregatik, aurpegiko azala zorro solteetan erortzen zitzaion, odol-txakur baten masailen antzera. Kolore gaixo samarra zuen, eta ile mehe hareatsuak, bere zirrara biziaren eraginez, tente zirudien. Eskuan pistola bat zuen, baina aurrera egin genuenean, poltsikoan gorde zuen.

"Arratsalde on, Holmes jauna" esan zion, ziur nago oso behartuta nagoela zuregana itzultzera. Inork ez zuen zure aholkua nik baino gehiago behar izan. Uste dut Trevelyan doktoreak kontatu dizula nire logelan sartu izana, inolako bermerik gabe.

“Hala da” esan zuen Holmesek. Nor dira bi gizon horiek, Blessington jauna, eta zergatik nahi zaituen gogaitu?”

“Beno, ondo” esan zuen egoiliar gaixoak, urduritasunez, “jakina, zaila da hori esatea. Nekez espero dezakezu nik hori erantzutea, Holmes jauna”.

“Ez dakizula esan nahi duzu?”

“Zatoz hona, mesedez. Izan ezazu hemen sartzeko adeitasuna”.

Bere logelara eraman zuen, handia eta eroso baitzen.

“Ikusten duzu” esan zuen, ohe-muturreko kutxa beltz handi bat seinalatuz. “Ez naiz inoiz oso gizon aberatsa izan, Holmes jauna, sekula ez dut inbertsio bakarria egin nire bizitzan, Trevelyan doktoreak esango zizun bezala. Baina ez dut bankariengan sinesten. Ez nintzateke inoiz fidatuko bankari batekin, Holmes jauna. Gure artean, zer gutxi dudan kutxa horretan dago, beraz, uler dezakezu zer esan nahi duen niretzat jende ezezaguna nire gelan sartzen denean”.

Holmesek Blessingtoni begirada galdezkor bat zuzendu zion, eta burua astindu zuen.

“Ezin dizut aholkurik eman ni engainatzen saiatzen” esan zuen.

“Baina guztia kontatu dizut”.

Holmesek orpoa jiratu zuen nazka keinu batez. “Gau on, Trevelyan doktorea” esan zuen.

“Eta niretzat aholkurik ez?” esan zuen Blessingtonek ahots urratuz.

“Nire aholkua, jauna, egia esatea da”.

Minutu bat geroago kalean ginen eta etxerantz gindoazen. Oxford Street zeharkatua genuen, eta Harley Streetetik erdibidean gindoazen nire lagunaren berri izan baino lehen.

“Ederki, Watson” esan zuen azkenean. “Hori ere kasu interesgarria da funtsean”.

“Ezer gutxi egin dezaket horretaz” aitortu nion.

“Beno, argi dago bi gizon daudela —agian gehiago, baina gutxienez bi— arrazoiren batengatik Blessingtonengana iritsi nahi dutenak. Ez dut zalantzarik: bai lehenengoan, bai bigarreanean, gazte hura

Blessingtonen gelara sartu zen, eta bere lagunak trikimailu batekin medikua gelditu zuen, esku hartu ez zezan.”

“Eta katalepsia!”

“Iruzurrezko imitazio bat da, Watson, nahiz eta ia ez nintzatekeen ausartuko hori gure espezialistari esatera. Oso erraza da gaixotasun hori imitatzea. Nik neuk ere egin dut.”

“Eta orduan?”

“Zori hutsagatik, Blessington kanpoan zegoen bi aldietan. Kotsularako hain ordu ezohikoa aukeratzeko arrazoia argi zegoen: itxarongelan beste pazienterik ez egotea ziurtatzea. Hala ere, ordu hori Blessingtonen ohiko ibilaldiarekin bat zetorren, eta horrek erakusten du ez zutela oso ondo ezagutzen haren eguneroko errutina. Jakina, lapurretaren bila soilik joan izan balira, gutxienez zerbait bilatzen saiatuko ziren. Gainera, gizon baten begietan irakur dezaket bere larruazalaren beldur denean. Ezinezkoa da gizon horrek halako bi etsai mendekutsu sortu izana haien berri izan gabe. Beraz, ziur nago badakiela nor diren gizon horiek, eta bere arrazoi propioengatik isilpean gordetzen duela. Baliteke bihar jarrera irekiagoa izatea.”

“Ez al dago beste alternatibarik?” iradoki nuen. “Errusiar kataleptikoaren eta haren semearen istorio osoa Trevelyan doktorearen asmakizun bat izan al liteke, bere helburuengatik Blessingtonen gelan egon baita?”

“Gas-argitan ikusi nuen Holmesek irribarre dibertitu bat zuela nire irteera bikain horren aurrean”.

“Nire lagun maitea” esan zuen, bururatu zaidan lehenengo irtenbideetako bat izan da, baina laster berretsi ahal izan dut doktorearen istorioa. Gizon gazte honek oinatzak utzi ditu geltokiko alfonbran, eta, ondorioz, alferrik izan da nik gelan egindakoak ikustea eskatzea. Esaten dizudanean oinetakoak hanka-karratuak zituela, Blessingtonen antzeko puntaduna izan beharrean, eta doktorearenak baino hazbete eta heren bat gehiago zirela, aitortuko didazu ez dagoela haren indibidualtasunari buruzko zalantzarik. Baina orain bertan lo egin dezakegu, harrituko bainaiz Brook Streetetik hurrengo goizean zerbait entzuten ez badugu.

Sherlock Holmesen iragarpena laster bete zen, eta modu dramatikoan. Biharamun goizeko zazpi eta erdietan, egunaren lehen distira lausoan, nire ohearen ondoan aurkitu nuen, mantala jantzita.

“Brougham bat daukagu zain, Watson” esan zuen.

“Zer gertatzen da orduan?”

Brook Streeteko negozioa.

“Albiste berririk?”

“‘Tragikoa baina anbigua’, esan zuen, pertsiana altxatuz. ‘Begira, koaderno bateko orri bat da, eta bertan arkatzez idatzita dago: ‘Jainkoarren, etorri berehala- P. T.’ Gure lagun medikua estu ibili zen hau idazterakoan. Zatoz, lagun maitea, premiazko deia da eta”.

Ordu laurden barru medikuaren etxera itzuli ginen. Korrika irten zen guregana, izu aurpegiarekin.

“Ai, zer nahaspila!” oihu egin zuen, eskuak buruan jarrita.

“Zer, orduan?”

“Blessingtonek bere buruaz beste egin du!”

Holmesek txistu egin zuen.

“Bai, bere burua urkatu zuen gauean”.

Sartu ginen, eta doktorea gure aurretik sartu zen bere itxarongelan.

“Egia esan, ia ez dakit zer ari naizen egiten,” oihu egin zuen. “Polizia goian dago jada. Ikaraldi handia eragin dit honek.”

“Noiz jakin duzu?”

“Goizero te-kikara bat eramaten diote goiz. Neskamea zazpiak aldera sartu denean, gela Erdian zintzilik zegoen gizajoa. Kordela lanpara astuna zintzilikatzen zen kakoan lotu zuen, eta atzo erakutsi zigun kutxa beraren gainetik jauzi egin zuen”.

Holmes pentsakor geratu zen une batez.

"Zure baimenarekin", esan zuen azkenean, "gora igo nahi nuke eta gaia aztertu". Biok igo ginen, medikua atzetik genuela.

"Ikuskizun beldurgarria izan zen logelako atetik sartzean aurkitu genuena. Aurretik aipatu dut Blessingtonek ematen zuen ahultasun eta gelditasun inpresioa. Kakoan zintzilik zegoela, ezaugarri hori areagotu egin zen, muturreraino iritsi arte, ia gizatasunik gabea bihurtzeraino. Lepoa erauzitako oilasko baten moduan luzatua zuen, eta horrek gainerako gorputza, kontrastez, are gizenago eta ez-naturalago agertzea eragiten zuen. Gaueko soineko luze batez soilik jantzita zegoen, eta haren orkatila puztuak eta oin traketsak nabarmen irteten ziren azpitik. Ondoan polizia-inspektore dotore bat zegoen, poltsa-liburu batean oharrak hartzen ari zena".

"Ah, Holmes jauna" esan zuen, bihotzez, nire laguna sartu zenean. "Pozten naiz zu ikustez".

"Egun on, Lanner," erantzun zuen Holmesek. "Ez nauzu intrusotzat hartuko, ziur nago. Entzun al dituzu gertakari honetara eraman duten gertaerak?"

"Bai, zerbait entzun dut".

"Ba al duzu iritzirik?"

"Nik dakidala, gizona beldurrak bere zentzua galdu arte bultzatua izan da. Ohea ondo erabilia dago, ikusten duzu. Haren arrastoa nahiko sakona da. Badakizu, goizeko bostak inguruan izaten dira suizidio ohikoenak. Hori izango zen bere burua urkatzeko ordua. Ondo pentsatutako ekintza bat izan dela dirudi".

"Esango nuke hiru ordu inguru daramatzala hilda, muskuluen zurruntasuna ikusita" esan nuen.

"Zerbait berezirik nabaritu al duzu gelan?" galdetu zuen Holmesek.

"Bihurkin bat eta torloju batzuk aurkitu ditut garbiketa-mahaiaren gainean. Badirudi gauean zehar asko erre duela, gainera. Hemen dituzu tximiniatik atera ditudan lau puru-muturrak".

"Hum!" esan zuen Holmesek. "Baduzu haren puru-euskarria?"

"Ez, ez dut ikusi".

“Beraz, puru-kutxatila?”

“Bai, berokiaren poltsan zegoen”.

Holmesek ireki eta barruan zeukan puru bakarra usaindu zuen.

“Hau Habana da, eta beste hauek puru bereziak dira, holandarrek ekialdeko indiar kolonietatik ekarritakoak. Normalean lastoz bilduta egoten dira, badakizu, eta beste edozein marka baino meheagoak izaten dira luzera aldetik. Lau muturrak hartu eta poltsikoko luparekin aztertu zituen”.

“Horietako bi euskarriarekin erretakoak dira, eta beste biak euskarririk gabe,” esan zuen. “Biak oso laban zorrotz ez den batekin moztuta daude, eta beste biek muturrak hortz bikain batzuekin hozkatuta dituzte. Hau ez da suizidio bat, Lanner jauna. Oso ondo planifikatutako eta odol hotzeko hilketa bat da”.

“Ezinezkoa!” oihu egin zuen inspektoreak.

“Eta zergatik?”

“Zergatik hil behar luke inork gizon bat hain modu traketsean, urkatuz?”

“Hori da jakin behar duguna”.

“Nola sartuko ziren?”

“Ate nagusitik”.

“Goizean itxita zegoen barra batez”.

“Orduan, debekatu egin zieten”.

“Nola dakizu?”

“Horren aztarnak ikusi ditut. Barkatu une batez, eta agian informazio gehiago emango dizut”.

Atera hurbildu eta, sarraila jiratuz, bere erara aztertu zuen. Gero barruan zegoen giltza atera eta hura ere arakatu zuen. Ohea, alfonbra, aulkiak, tximinia, gorpua eta soka ere aztertu zituen, bere burua asebetete zuela esan zuen arte, eta nire laguntzarekin eta ikuskatzailearenarekin, gizajoaren gorpua behera jaitsi eta maindire baten azpian errespetuz jarri genuen.

“Zer moduz soka hau?” galdetu zuen.

“Hau da moztu duena,” esan zuen Trevelyan doktoreak, ohe azpitik haril handi bat ateraz. “Suarekiko beldur handia zuen, eta beti hau bere ondoan gordetzen zuen, eskailera su hartuz gero leihotik ihes egin ahal izateko”.

“Horrek lanak aurreztu zizkien, ziur aski,” esan zuen Holmesek, pentsakor. “Bai, egiazko gertakariak oso argiak dira, eta harrituko nintzateke arratsalderako haien arrazoiak ere eman ezin banizkizu. Tximinian ikusten dudan Blessingtonen argazki hau eramango dut, nire ikerketetan lagungarri izan dakidakeelako”.

“Baina ez diguzu ezer esan” oihu egin zuen doktoreak.

“Oh, ez dago zalantzarik gertaeren segidari buruz”, esan zuen Holmesek. “Hiru ziren tartean: gazte bat, gizon zahar bat, eta hirugarren bat, zeinaren nortasunaz ez dudan inolako arrastorik. Lehenengo biak, ia aipatu beharrik ez dago, errusiar kondea eta haren semea bezala mozorrotu ziren berberak dira; beraz, haien deskribapen oso zehatza eman dezakegu. Etxearen barruko konplize batek sartu zituen. Aholku bat eman beharko banizu, inspektore jauna, zerbitzari gaztea atxilotzea litzateke, nire ulermenez duela gutxi bakarrik sartu baita zuen zerbitzuan, doktore”.

“Ezin da gazte maltzurra aurkitu”, esan zuen Trevelyan doktoreak; “neskamea eta sukaldaria oraintxe bertan haren bila ibili dira”.

Holmesek sorbaldak jaso zituen.

“Ez du paper hutsala jokatu drama honetan,” esan zuen. “Hiru gizonek oin-puntetan igo zuten eskailera, zaharrenak aurrena, gazteenak bigarren, eta ezezagunak atzeko aldean”.

“Holmes maitea!” oihu egin nuen.

“Oh, ez zegoen zalantzarik oin-arrastoen gainjartzeari buruz. Atzo gauean ikasi nuen zein zen zein. Orduan Blessington jaunaren gelara igo ziren, eta atea giltzaz itxita aurkitu zuten. Hala ere, alanbre baten laguntzaz giltza birarazi zuten. Lupa beharrik gabe ere, sarraila honetako marradurengatik ikusiko duzu non egin zen presioa”.

“Hura menpean hartu ondoren, argi dago niretzat nolabaiteko kontsulta bat egin zutela. Ziurrenik izaera judizialeko prozedura bat izan zen. Denbora batez iraun behar izan zuen, orduan erre baitziren zigarro hauek. Gizon zaharrena aulki zumezko hartan eserita zegoen: hura zen zigarro-euskarria erabiltzen zuena. Gazteena han beste aldean eserita zegoen: haren errautsa tiraderaren kontra astintzen zuen. Hirugarren gizona gora eta behera ibili zen. Blessingtonek, uste dut, ohean eserita egon zitekeela, tente, baina horretaz ezin naiz erabat ziur egon”.

“Sinetsi ondoren, argi daukat nolabaiteko kontsulta egin zela. Prozesu judizial baten berezko zerbait izango zen. Puska batean iraungo zuen, zeren orduantxe erretzen baitziren puru haiek. Gizon zaharrena zumezko aulki hartan eseri zen: berak erabili zuen zigarro-ontzia. Han eseri zen gazteena: errautsa tiraderaren kontra bota zuen. Hirugarren morroia gora eta behera zebilen. Benessington, uste dut, ohean eserita zegoen, tente, baina horretaz ezin naiz erabat ziur egon”.

“Beno, azkenean Blessington hartu eta urkatu egin zuten. Gauza hain aurrez prestatua zegoen, non nire ustez beraiekin ekarri zuten nolabaiteko bloke edo polea bat, urkabe gisa erabil zitekeena. Bihurkin hura eta torloju haiek, nire iritziz, hori muntatzeko ziren. Hala ere, kakoa ikusita, lan hori aurreztu zuten. Lana amaituta, alde egin zuten, eta atea haien konplizeak barrutik itxi zuen barra batez”.

“Guztiok arreta handienarekin entzun genuen gaueko gertakarien azalpen hori, Holmesek hain zeinu sotil eta txikietatik ondorioztatu zuena, non, berak adierazi arren, nekez jarrai geniezaiokeen haren arrazoiketetan. Inspektorea berehala joan zen zerbitzari gazteari buruzko galderak egitera, eta Holmes eta biok Baker kalera itzuli ginen gosaltzera”.

"Hiruretarako itzuliko naiz", esan zuen bazkaria amaitu genuenean. "Hemen elkartuko dira inspektorea eta medikua ordu horretan, eta espero dut ordurako argituta izatea kasuak oraindik izan dezakeen iluntasun apurra”.

Gure bisitariak esandako orduan iritsi ziren, baina laurak laurden gutxi ziren nire lagunak agerraldia egin baino lehen. Sartu zenean zuen aurpegieragatik, ordea, berehala ikusi nuen dena ondo atera zitzaiola.

“Berririk ba al da, inspektore jauna?”

“Mutila harrapatu dugu, jauna”.

“Bikain, eta nik gizonak harrapatu ditut” egin genuen oihu hirurok.

“Beno, haien nortasuna badaukat behintzat. Blessington delako hori, espero nuen bezala, ezaguna da kuartel nagusian, eta bere erasotzaileak ere bai. Biddle, Hayward eta Moffat dira haien izenak”.

“Worthingdon banketxeko koadrila”, oihu egin zuen inspektoreak.”

“Hala da” esan zuen Holmesek.

“Orduan, Blessington Sutton izango zen?”

“Hori bera” erantzun zuen Holmesek.

“Ba horrek dena kristala bezain argi uzten du” esan zuen inspektoreak.

Baina Trevelyan eta biok harrituta begiratu genion elkarri.

“Zuk ondo gogoratuko duzu Worthingdon banketxeko auzi handia” esan zuen Holmesek; bost gizon zeuden bertan, lau horiek eta Cartwright izeneko bosgarren bat. Tobin, zaintzailea, hil zuten, eta lapurrek zazpi mila liberarekin ihes egin zuten. Hori 1875ean izan zen. Bostak atxilotu zituzten, baina haien kontrako frogak ez ziren batere erabakigarriak. Blessington honek, edo Suttonek, koadrilako okerrena zenak, informazioa eman zuen. Bere testigantzari esker, Cartwright urkatu egin zuten eta beste hirurek hamabost urteko zigorra jaso zuten. Duela gutxi, euren zigor osoa amaitu baino urte batzuk lehenago askatu zituztenean, ikusten duzun bezala, traidorea harrapatu eta bere kidearen heriotza mendekatzeko prest agertu ziren. Bi aldiz saiatu ziren berarengana iristen, eta huts egin zuten; hirugarren aldian, ikusten duzu, lortu egin zuten. Ba al dago gehiago azaldu behar dudan zerbait, Trevelyn doktorea?”

“Uste dut argi eta garbi utzi duzula” esan zuen medikuak. “Ez dago zalantzarik hain aztoratuta egon zen egunean irakurri zuela haiek aske utzi zituztela”.

“Hala da. Lapurreta bati buruz esan zuena erabateko itxurakeria besterik ez zen.”

“Baina zergatik ezin zizun hau esan?”

“Beno, ene jaun maitea, bere kide zaharren izaera mendekatzailea ezagututa, ahal zuen bitartean bere nortasuna ezkutatzen saiatzen zen. Bere sekretua lotsagarria zen, eta ezin izan zuen agerian utzi.

Hala ere, zorigaiztokoa izanik ere, lege britainiarraren babespean bizi zen oraindik, eta ez dut zalantzarik, inspektore jauna, ikusiko duzula babes horrek huts egin badezake ere, justiziaren ezpata hor dagoela oraindik”.

“Halakoak izan ziren paziente hura eta Brook Streeteko medikuarekin lotutako egoera bitxiak. Gau hartatik aurrera, poliziak ez du hiru hiltzaile horien arrastorik izan, eta Scotland Yarden ustez Norah Creina itsasontzi zorigaitzeko bidaiarien artean zeuden; ontzia duela urte batzuk galdu zen Portugalgo kostaldean, Oportotik iparraldera kilometro gutxi batzuetara, tripulazio osoarekin batera. Zerbitzari gaztearen aurkako auzia froga faltagatik erori zen, eta ‘Brook Streeteko misterioa’, hala deitu zitzaion, ez da inoiz orain arte hedabideetan osorik jorratua izan”.